

Szerkesztőség:

Arad, Acsev-palota.

Kiadóhivatal:

Bulv. Regele Ferdinand 22.
(József főherceg-ut.)

(Aradi Nyomda Vállalat.)

Sürgönycím: Közlöny, Arad.

Telefonszám:

Szerkesztőség és kiadóhivatal
151.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

* Főszerkesztő: STAUBER JÓZSEF. *

ELOFIZETÉS

HELYBEN ÉS VIDÉKEN:

Egész évre ... 300 Lei.

Fél évre ... 150 Lei.

Negyed évre ... 75 Lei.

Havonta ... 25 Lei.

Hirdetések díjazás szerint
vételnek fel.

Megjelenik naponta reggel.

Mai számunk főbb közleményei:

Látogatás az országhatáron.
Az eltűnt nyolcmillió valata.
Kizárták a vasúti tanfolyam tizen-
nyelo növendékét.
Anglia elismerte György királyt.
A magyar faszóisták.
Szamis bankok kormánybiztosa.
Pénzeslevel-forgalom a külfölddel.
Ertelmelés egy év után.
Rágalmazó polgármester.
Omiadosé aradi házak.
A lippal feleséggyilkos.

Magyar békét!

Dr. Barabás Béla az egyik erdélyi napilapba cikket írt az egységes magyarságról. Ennek a cikknek minden sorát a magyar bánat őszi szele súvítá keresztül. Bánat és bánkodás ez a cikk a magyar széthúzás fölött, a magyar pártoskodás fölött, amely népi kisebbségünket itt Romániában kétféle szaggatja. A politikus-publicista azokat az okokat kutatja vezércikkében, amelyek akadályai voltak az erdélyi magyarság egy zászló alá való tömörülésének. Azokat az elvi ellentéteket keresi, amelyek a magyart a magyartól eltaszítják és azt írja, hogy nincs Nagy-Romániában magyar nemzeti párt és nincs itt magyar néppárt, vagy ha van: egyik sem lehet, mert az igaz

ság az, hogy magyarok vagyunk valamennyien.

Remegő szívvel, homályos horizontokat látva, osztjuk mi is a politikus publicista pörölycsapás súlyosságú véleményét. Lábhoz a fegyvert magyarok, mert egymásra célozunk! Erdély ma minden nekünk, Erdély ma Románia magyar Havasalföldje, ahol föl kell, hogy engedjen a hó, meg kell, hogy olvadjon a jég, s nagy társatlanságunkban, nagy magunkra-hagyottságunkban kezet kell fogni, ha kulturánknak, népi hagyományainknak és igazán megillető jogainknak érvényt akarunk szerezni. Chujon (Kolozsváron) marakodnak a magyar koncon, egyéni, kicsinyes és hiúsági ellentétek barrikádozzák el a megértés utját s majdnem kétségbeesetten kell kérdezni azt, hogy milyen formában számíthatnak politikai törekvéseink, — a magyarság becsületes jogainak becsületes és lojális kiküzdése, — eredményre, ha ezek a törekvések már maguk között is ellenkezésre találhatnak. Nem szeretnők hinn, hogy magyar átok ez és nem akarunk befenyugodni abba, hogy két magyar ne értse meg egymást, ha egészen magára marad. Az az érzésünk, hogy két millió magyar

ellen vétkezik az a kettő-három, aki ma korifeusa odalent a magyar pártoskodásnak. Az a hitünk, hogy az erdélyi magyarság egységes érvényesülése nem akadhat meg azon, hogy tekintély elismerés tekintélyt, vezér behódol-e vezérnek, vagy korifeus megalkuszik-e korifeussal. Nem behódolásról, nem autoritások elismeréséről és nem megalkuvásról van szó. Többről Kézfogásról. Megértésről. És valami csodálatos, erős, becsületes elindulásról a politikai jogok felé, a tiszta népi kisebbség tiszta eszök-

zelvel. Mi világos horizontokat akarunk látni. Arad város és Arad-megye magyarsága szomorúsággal figyel a Kolozsvári magyar háborút. És érezzük magunkban azt az erőt, de többet: azt a jogot is, hogy megüzénjük: mi annyi vér, annyi vihar és annyi fegyverkezés után itt nem magyar háborút: hanem magyar békét akarunk! Nagy, átfogó, igazi békét, munkát és kitűzött célok felé való megrendíthetetlen haladást. Egymás között kössünk békét, ha másokkal sem akarunk háboruszkodást.

Általános katonai ellenőrző szemle.

(A hadügyminiszter közlése szerint aggodalomra nincsen ok. Csak a rendes évi összeírás folyik.)

Besorozzák az összes motorikus járműveket.

Ma érkezett meg az aradmegyei prefekturára a hadügyminiszter rendelete, amely szerint az 1877—1897. évi születésű 21 korosztályba tartozó volt katonáknak nyilvántartási ellenőrző szemlén kell megjelenőnek. A hadügyminiszter a most folyó összeírásokra vonatkozólag azt a magyarázatot adta ki, hogy a katonai hatóságoknak egy esztendőre mozgósításra mindenkor készen kell állaniok és ezért a szükséges adatokat állomány nyilvántartásukban kell tartani.

Ezekből a katonai ellenőrző szemlén nem szabad többet kiolvasni mint amennyi lényeg jelentenek.

Ezek a katonai összeírások ezelőtt is minden évben megtörténtek, tavaly a nyár folyamán tartották meg. Az ország összes katonai körletparancsnokságai ellenőrző bizottságokat alakítanak, az ellenőrző bizottságok kiszállanak a nagyobb községekbe és azok környékén dobszó után hirdetik ki a

Hogyan mondott le Vilmos császár?

(A trónörökös vallomása.)

— Az „Aradi Közlöny” berlini tudósítójától. —

A német trónörökös a háboru alatti élményeiből és tapasztalataiból mindössze annyit tart szükségesnek elmondani, amennyi az ő személyével közvetlen kapcsolatban van. Erősen szembe száll azzal a váddal, amelyet annakidején antant-részen találtak ki, vagy Verdun ostroma az ő gondolata lett volna. A franciák a világháboru e legvéresebb csatája után adták neki „nevető verduni gyilkos” nevet és egyenesen az ő művének tulajdonítják ma is a szörnyű élet-halál harcot, amelyben nekik pár hét lefolyása alatt hetvenöt hadosztályuk morzsolódott fel. Verdun ostromát a nagy vezérkar tervét szerint rendelték el s az offenzíva a trónörökös szerint azért nem sikerült, mert a több napig tartó hatalmas tüzéségi előkészület után két szökött német katona „két nyomorult gazember” elárulta a támadási tervet.

Elmondja a trónörökös, hogy

több ízben fargyalt a Központi hatalmak politikusaival. Czerninnek és Tiszával, de csak a Czerninnel való beszélgetés részleteit ismerteti emlékezésében. Czerninnek azt a tervét, hogy Németország bizonyos területi engedmények árán tegyen békeajánlatot az antantnak, ő is visszautasította, hivatkozván arra, hogy miután Németország annyi véréldőzetet hozott és oly nagy ellenséges területeknek van birtokában, nem teheti meg azt, hogy területi engedményeket adjon. Az összeomlás előjelei 1918 elején mindszükségesnek elmondani, amennyi sabbá vált, hogy a hatalmas ellenséges túlerő a német hadsereget végre is összeroppantja. A trónörökös éleslátására vall, amikor röviden kifejti az összeomlás okait, bár a valódi okokat ő sem látja tisztán. Élesen elítéli az alldeutschokat, akik mindig túl optimisták voltak és handabandásaiikkal, otthoni kardcsörtetésekkel mindenkit túllármáztak és távoli nagy hadicélokot tűztek ki még akkor is, amikor Németországnak örülnie kellett volna, ha katasztrofális vereség nélkül szorítja mag a világháborút. Kikélt

a cenzura ellen is, mert ez is sok bajnak volt okozója és csak arra szolgált, hogy a német nép nagy tömegeiben hiábavaló illuziókat keltsen. És az eredmény mi lett? a sajtó az éhezőknek híreket és legendákat nyújtva pótlék gyanánt, nagyban hozzájárult ahhoz, hogy a gyau és a kétségbeesés egyszer csak felülkerelkedjék.

A reimsi offenzíva balsikere után a német főhadiszálláson komolyan számoltak azzal, hogy a végső nagy katasztrófa elkerülhetetlen. Szeptemberben Bulgária kiállott a küzdők sorából. A helyzet kétségbeesítővé vált. A trónörökös előadása szerint a katonai vezetők körök úgy gondolták, hogy egy energikus vezetés, azonkívül otthoni diktatura és a forradalmi szellemeknek kérés nélkül lennének megmentítők a helyzetet. Tudjuk, hogy ez mennyire nem következett be. Az események a bulgár front összeomlása után áramai gyorsasággal játszódottak le és minden nap új meglepetést hozott. A németek frontját, amely esztendőközön keresztül sziklaszilárdan állott: a bevehetetlennek tartott Siegfried-állást, majd a Hindenburg vonalat összevonták az

antant tankjai. Onnan hazulról riadó hírek érkeztek a német főhadiszállásra. Megkezdődött az ellenoffenzíva hátulról. Kezdetét vette az annyiszor emlegetett destrukció, amely a kiéhezett, agyonkínzott lakosság lelkeiben termékeny talajra talált. Ezenkívül hibát hibára tetőzték a császár tanácsadói. A trónörökös szerint ugyanis egyik nagy és végzetes hiba volt az, hogy a császár bizonyos követeléseknek engedett és belement az alkotmány módosításába is. Ezek időszertei voltak — mondja — és ő mindig az angol parlamentáris rendszernek volt híve, de ezek az engedmények viszont most ártottak, mert azt a hitet költették a császári hatalom ellenfeleiben, hogy a hatalom meggyengült, azért nyújt most nekik reformokat ajánl dékul. A trónörökös Emlékiratainak legérdekesebb része az, amikor elbeszéli a Hohezeilernek nagy tragédiájának utolsó jelenetét: a császár lemondását Németország trónjáról.

November 3-án azt a parancsot kapta a császártól, hogy november 9-én Spaaban a főhadiszálláson jelentkezzék. A csá-

lakosságnak, hogy mikor kell megjelenniük az ellenőrző szemlén. Az aradi katonai körletparancsnokság már megalkototta az ellenőrző bizottságokat és beosztotta azok működési körletét. Az aradi katonai körletparancsnokság területén hat ellenőrző bizottság működik egy Arad város területén, öt bizottság a vidéken. **Az ellenőrző szemle október 15-én kezdődik és november 4-ig tart.** Aradon külön falragaszokon fogják tudatni a közönséggel, hogy melyik korosztály mikor tartozik jelentkezni. **Aradon a várban tartják meg az ellenőrző szemlét és az első nap az 1877. évi születésűek jelentkeznek.** Október 15-ike után minden nap, **ünnepek és vasárnapokon is** működnek az ellenőrző bizottságok és minden következő napon egy újabb évfolyam kerül sorra. Az ellenőrzés 21-ik napján, november 4-én a jelentkezésre kötelezett 21 korosztály közül az utolsó évfolyam, az 1897. évi születésűek felülvizsgálatával fejeződik be az ellenőrző szemle.

Az aradi katonai körletparancsnokság területén működő öt ellenőrző bizottság közül az első bizottság október 15—20-ig Halmágyon, 21—25-ig Gurahoncon, október 26—november 3-ig Borosbészen működik. A második bizottság október 15—22-ig Ternován, 23—24-ig Pankótán, 25—26-ig Sírrián (Világoson), 27—30-ig Újszentannán, október 31—november 1-ig Zimándon, november 2—3-ig Miklakán folytatja az ellenőrzést. A harmadik bizottság október 15—16-ig Petrisen, 17—20-ig Soborsinban, 21—22-ig Berzován, 23—25-ig Máriaradnán, 26—30-ig Gyoron, október 31—november 3-ig Ujaradon tartja a szemlét. A ne-

gyedik ellenőrző bizottság október 15—19-ig Kurticsón, 20—29-ig Pécskán, október 30—november 2-ig Nagylakon végzi munkáját. Az ötödik bizottság október 15—25-ig Nagyszentmiklóson, 26—28-ig Lovrinban, október 29—november 1-ig Perjámoson, november 2—3-ig Szekosányban tartja a katonai ellenőrző szemlét. Arad megye területén a borosjenői és a kisjenői járások a beúsi (belényesi) katonai körletparancsnoksághoz tartoznak és az intézkedik arról, hogy mikor tartják meg a két járásban a nyilvántartási szemlét. Az ellenőrző bizottságokban a polgári hatóságok is képviselik magukat és úgy a városi katonai ügyosztályban, mint az egyes fősztábornoknál felfektetett katonai nyilvántartó könyvek adatait is felülvizsgálják.

Az általános katonai ellenőrzésre vonatkozó rendelettel egyidejűleg érkezett meg az aradi prefektúrához a hadügyminiszternek a **motorikus járművek összeírására vonatkozó rendelete.** A városi prefektúra külön rendeletben fogja felhívni Arad város összes automobil, teherautomobil és motorkerékpár tulajdonosait, hogy mikor és milyen módon történik a járművek katonai összeírása. Aradon október 20-án és 21-én a vármegyeháza elé kell előállítani az összes motorikus járműveket. A tulajdonosoknak **személyesen** kell megjelenniük, vagy meghatalmazottak által kell, hogy képviseltesék magukat. Aki nem jelenik meg, azt 20—100 leig terjedhető **pénzbírsággal sújtják.** A polgári hatóságok részéről **Boneu Vázul** vármegyei főjegyző, a katonai hatóságok részéről egy kapitány vezeti a motorikus járművek feletti szemlét, aki-

ken kívül még egy szakértő mérnök lesz a bizottság tagja. A bizottság megállapítja, hogy mely járművek alkalmasak a katonaság részére.

Az alkalmas járműveket besorozzák és mozgósítás esetén a katonaság renddelvezésére kell bocsátani azokat.

Aradon az autogarázs tulajdonosoknak nem kell a vármegyehá-

za elé felvezetni járműveiket, a bizottság minden egyes garázsba külön kiszáll és a helyszínen tartja meg az autók sorozását. Az **arad megyei** motorikus járműveket október 23-án írják össze, ugyanolyan módon, amint az az aradi járművekkel történik. A vármegyei automobil és motorkerékpártulajdonosok szintén az aradi vármegyeháza előtt kell bemutatni járműveiket.

Az eltűnt nyolcmillió valuta.

(Tagad a letartóztatott pénztáros. — „Ártatlanul nem veszek magamra bűncselekményt.” — Rejtélyes bűnügy Budapest.)

Budapesti jelentés alapján megírta az Aradi Közlöny, hogy a budapesti Lipótvárosi Takarékpénztárból eltűnt 8 millió 918 ezer korona értékű idegen valuta. Mindezt nem sikerült kibogozni az ügyet. Rejtélyes bűnüggyel áll szemben a budapesti rendőrség és minden nyomozási akció, minden kísérlet arra, hogy a tolvaj nyomára akadjanak, eddig hiábavalónak bizonyult. Nem sikerült egyetlen pozitív bizonyítékot sem szerezni arra vonatkozólag, hogy a valutákat Braun Bernát, a bank az őrizetbe vett főtisztviselője lopta volna el. Senkit sem talál a rendőrség, aki látta volna, amikor Braun a hatalmas aktatáskát, amelyben a valuták voltak, elszállította volna az értékpénztár épületéből, egyetlen olyan tanu sincs, aki Braun ellen gyanus körülményeket tudna felhozni, a rendőrség mégis őrizetbe vette Braunt, mert az összes gyanuba jöhető személyek közül egyedül őt tartották olyanoknak, aki a lopást elkövethette volna. Braun személye nem azért került gyanuba, mintha költséző életmódot

folytatott volna, vagy a tőzsdén játszott volna, mert megállapította a rendőrség, hogy a legszolidabb tisztviselők közé tartozik, sehol semmiféle adóssága nincsen, életmódja egyszerű és szolid, azonban annál a pénztárnál, amelynél a valuták eltűntek, az eltűnés délelőttjén egyedül ő volt jelen, a pénztártól egész délelőtt nem távozott és így az ő tudta nélkül a kasszába senki be nem nyulhatott, hogy a nehéz valutákkal terhelt fekete bőrtáskát kiemelje. Braun annak ellenére, hogy a Lipótvárosi Takarékpénztár igazgatója kijelentette, hogy eláll a feljelentéstől, nem kívánja, hogy az összeget visszaadja Braun, csak ismerje be a lopást és tárja fel, hogyan követte el a lopást, Braun a leghatározottabban tiltakozik minden vád ellen.

— **Ártatlanul nem veszek magamra semmiféle bűncselekményt,** — mondotta több ízben.

Este tíz óráig tartott a kihallgatása, tíz órakor, amikor tagadása még mindig tartott, a rendőrségen kihirdették előtte, hogy előzetes letartóztatásba helyezik. A főkap

szár a Fraineuse villában lakott és itt fogadta a trónörökös pár emberéből álló kíséretével. Hindenburg ekkor már lemondott, az első főszállásmesterré a császár Gröner tábornokot nevezte ki. Mikor a trónörökös belépett, Gröner vázolta a hadsereg kétségbeesett helyzetét és az ottani állapotokat, majd kifejtette, hogy nincsen más hátra, mint hogy a császár mondjon le. A fronton levő hadsereg felbomlóban volt, a matrózok a hadihajókon fellázadtak. Berlinben és a birodalom nagyobb városaiban nemzeti tanácsok alakultak és a forradalmi mozgalom szinte óráról-órára terjedt. Gróf Schulenburg, a trónörökös vezérkari főnöke, azt az ellenvetést tette, hogy Gröner túl pesszimiztikusan látja a helyzetet és ezek a jelentések a valóságnak nem felelnek meg. A császár nem akart lemondani. Kijelentette, hogy legfeljebb a német császárságról mond le, de megmarad tovább porosz királynak és a hadsereg megbizható részével hazaindul a frontról és bevonul Berlinbe. Tárgyalás közben újabb jelentések jöttek a frontról is, meg Berlinből is. Heye ezredes előadta a császárnak a frontról érkező lesújtó je-

lentést, hogy a hadsereg annyira megbízhatatlan, hogy lehetetlen-ségnek látja, hogy a császár ezt a szándékát végrehajtsa. Gróf Schulenburgnak arra az ellenvetésére, hogy a hadsereg a zászlónak és a császárnak tett esküjéhez hiven mindvégig ki fog tartani, Gröner tábornok a vállát vonogatta és így szólt: „Zászló, eskü, hadur? ezek végre is csak szavak és semmi mások, mint egy idea.” Délután érkezett a főhadiszállásra az a hír, hogy Badeni Miksa herceg kancellár lemondott és Ebert szociáldemokrata képviselő lett az új birodalmi kancellár. Hintze, a külügyi államtitkár, aki közben Berlinnel telefonösszeköttetésbe lépett, ekkor a teljes igazságot jelentette a császárnak: hogy itt már minden késő és le kell mondania. Közben a Wolff-ügynökség már tudtára adta a csapatoknak is, hogy a császár elhatározta a trónról való lemondását. A császár továbbra is megmaradt elhatározása mellett, de Schulenburgnak azt a tanácsát, hogy a polgárháborút fegyveresen nyomja el, viszályosította, nem akart német háborút németek ellen.

A trónörökös november 9-én

éjjel visszatért csapataihoz, itt kapta meg a császár levelét, amelyben tudtára adja, hogy miután Hindenburg nem állott jól élete biztonságáért, Hollandiába távozott. November 10-én megtudta a trónörökös azt is, hogy Hindenburg alávetette magát az új kormány rendelkezéseinek és arra az elhatározásra jutott, hogy ő is lemond a hadseregparancsnokságról. Elhatározását eltávozására előtt terjedelmes levélben adta tudtára Hindenburgnak és kifejtette azt az elhatározását, hogy az összeomlás dacára tovább a hadseregnél marad.

De nem maradhatott ott sokáig. November 11-én, miután egy hadseregparancsban bucsuzott el katonáitól, ő is eltávozott Hollandiába.

A trónörökös az utolsó napok emlékeit meghatóan ecseteli és elbeszéléseiben nyoma sincsen sem miszéri affektált lírai hangnak. A Hohenzollernek tragédiája azonban nem ejti kétségbe és azzal a hittel távozott el hazája földjéről, hogy az nagyobb megrázkódtatások nélkül fogja átszenvedni a katasztrófát, amely a vereséggel érte. Emlékirataiból különösen a világháborúval foglalkozó rész-

ben kiderül, hogy Németországnak ezekben a sorsdöntő óráiban nem voltak államférfiai, csak hadvezérei és hogy a politikát is katonák intézték. Németországnak hiányzott egy Bismarck-szerű nagy államférfia, aki idejében felismerte volna a helyzetet és megtette volna a szükséges lépéseket a béke megkötésére az összeomlás előtt. Látjuk a trónörökös feljegyzéseiből, hogy Czernin béketervei a főhadiszálláson süket fülekre találtak. Ők katonásan a kardjukra csaptak, amikor engedményekről volt szó és arra hivatkoztak, hogy Németország, ilyen nagy ellenséges területek birtokában nem köthet egyezményes békét. Ha ők egyuttal politikusok is, akkor tudniok kellett volna, hogy a nagy háborúk sorát sohasem az ideiglenesen megföldített területek nagysága, hanem az döntötte el, hogy melyik fél bírja még tovább a harcot.

A trónörökös emlékiratainak minden sora azt a benyomást kelti az olvasóban, hogy írójára szinte, aki úgy beszél, amint érez. Kérezzük minden sorából, mennyire szereti hazáját és nemzetét. Nála a Mein Vaterland nem üres alkalmi frázis.

tányságon az a fellevés, hogy valószínűleg büntetésre volt, szombaton délelőtt ennek adta ki a kezét s ez vitte el valahová, ahol a pénzen minden valószínűség szerint osztozkodnia kellett volna Braunnak, ha a rendőrség időközben őrizetbe nem veszi. Egyelőre ebben az irányban nyomoznak és az éjszakai órákban kihallgatták mindenkit, aki Braunnal személyi összeköttetésben volt, vagy barátkozott vele, hogy talán ezen az úton tudnak valamit Braun személyére vonatkozóan megállapítani. Ezek a kihallgatások azonban teljes eredménytelenséggel végeztek és az első pillanatban már titokzatosnak és megmagyarázhatatlannak tetsző bűnügyet még bizonyodalmassabbá és kibogozhatatlannabbá tették. Braunnal a rendőrség fogházába szállítja a rendőrség, ha ugyan a titokzatos lopás ügyében valamely másfelé nem terjeddik a nyomozók figyelmé.

Hamis bankok kormánybiztosa.
(Szenzációs szélhámosság Franciaországban.)

PÁRIS. Plessis Lévékvue városkában megjelent tegnap este a polgármesteri hivatalban egy elegáns ur és mint kormánybiztos mutatkozott be.

— Azzal bizott meg a miniszterium, — mondotta — hogy az utóbbi időben annyira elterjedt bankjegyhamisításnak a nyomára jussak. Az összes hamis bankjegyeket össze fogom szedni és beszolgáltatnom a miniszteriumnak. Felszólítottam ennél fogva a polgármester urat, hogy kiküldetésem teljesítésében támogasson.

A polgármester igazoló írást kért az idegentől, mire ez felmutatta a párisi prefektúra igazolványát. Minthogy ez az igazolvány eloszlatta a kétségeket, a polgármester nyomban elindult az elegáns urral a városba a hamis bankjegyek felkutatására. Egyik üzletből a másikba mentek, felkeresték a bankokat is, majd a vendéglőket és kávéházakat járták sorra. A kormánybiztos mindent végigvizsgálta a pénztárakat, figyelmesen megnézte a bankjegyeket s ahol „hamisakra“ akad, azokat lefoglalta. A kereskedők, bankárok s más üzlettulajdonosok vehemensen tiltakoztak az ellen, hogy a bankjegyeket elvegyék, de a kormánybiztos kérlelhetetlen volt.

— Ez a parancs! — mondotta szigorúan.

Ha azt vetették ellene, hogy a kifogásolt bankjegyek nem hamisak, az idegen fölényesen azt válaszolta, ne törődjék vele, mert hiszen azokat ugyanis visszakapják. A lefoglalt hamis bankjegyekről mindenütt nyugtát adott. Ilyen módon körülbelül négy millió értékű franytot szedett össze. A polgármester másnap telefonon érdeklődött az

egy-egy miniszteriumokban a kormánybiztos ténykedése dolgában. Mindeninnen azt felelték neki, hogy semmit sem tudnak a kormánybiztos kiküldetéséről, arról pedig egyáltalán nem lehet szó, hogy a hamis bankjegyeket összeszedessék, nyilvánvaló tehát, hogy

Látogatás az országhatáron.

(Beszélgetés Florescu vámfőnökkel. — Újtások a curtici állomáson. — Súlyosan megbüntetett csempészek.)

A curtici határállomás egyik legnagyobb forgalmú és legjelentősebb állomása Romániának. Az indóház aránylag kis épülete ma már szűknek bizonyult a nagy személy- és áruforgalom lebonyolítására. Az Aradi Közlöny munkatársa tegnap meglátogatta a curtici állomást és a következő érdekes dolgokat jelenti az ottani állapotokról és a tervezett újtásokról:

Florescu vámfőnököt kerestük fel, aki a legnagyobb előzetesekkel és szívesen ad felvilágosításokat azokról a változásokról, a melyek különösen Arad közönségét érdeklik. A sínparók hosszú, árukkal megtelt vaggonsorok állnak. Csak az állomás előtti két sínpar várja üresen a magyarországi személy- és gyorsvonat megérkezését. A jelzőcsengő már figyelmezteti az utasokat és vasuti alkalmazottakat, hogy a személyvonatot Lökösházáról elindították. Florescu vámfőnök rámutat a hosszú vagonokra és mosolyogva jelenti ki:

— Már az is nagy eredmény és értékes újtás különösen kereskedelmi szempontból, hogy ezt a sok vaggont, amelyekben rengeteg áru vár elszállításra, még a mai napon továbbítják a curtici állomásról a rendeltetési helyére. Hosszu tárgyalások és kérvények eredménye az, hogy ma már állandóan négy befűtött mozdony áll rendelkezésünkre, amelyek a beérkezett vagonokat aznap továbbítják Románia vagy Magyarország felé. A bucuresti vasutigazgatóság intézkedésére három új sínparát építettek a forgalom megkönnyítésére. Már intézkedés történt még öt új sínpar felrakására, amelyeket még az ősz folyamán forgalomba helyeznek.

Félbe kellett szakítanunk a beszélgetést, mert megérkezett Magyarországban a személyvonat és a vámolást személyesen ellenőrzi a vámfőnök. Fáradt, törődött arcú utasok szállnak ki a vonatból. Látványosan megtörte őket a lökösházai és békéscsabai hosszú várakozás és a személyvonaton való lassú utazás. A hordárok a vámvizsgáló szobába cipelik a nehéz podgyászokat. A vizsgálat gyorsan megy. A vámtiszték udvariasak. Egy izgalomtól kipirult arcú aradi uriaszony csomagját vizsgálják. A vámtiszt észreveszi, hogy az uriaszonyon teljesen új selyemruha, új cipő, egy ócska és egy új felsőkabát van. Gyanús az eset. Csak a legritkábban történik meg, hogy

Plessis Lévékvue városkát egyes család szedte rá. A kárvallottak elhatározták, hogy pert indítanak a polgármester ellen, helyesebben az állam ellen, mert ha a polgármester nem asszisztált volna a kormánybiztosnak, akkor senki sem adta volna oda a bankjegyeket.

valaki selyemruhában utazzék akkor, amikor a használt utazóruhája a kizárólagos van belegyűrve. Aztán a két kabát is gyanús. Az uriaszony azzal védekezik, hogy a felső kabáttal védi az alsót az esőtől. Az uriaszony reszket a félelemtől. Isten tudja, hogy milyen nagy büntetést vár ezért a kis csalafintaságot. Az ügy a vámfőnökhöz kerül, aki elnézően, megértő mosolyfával elbocsájtotta az aradi uriaszonyt, aki boldogan, megkönnyebbülten távozott a teremből. Az utasok az állomás mögötti vendéglőben gyűlnek össze és várják vonatjuk továbbindítását. A személyvonat megvárja a budapesti gyorsvonatot, amely 9 óra 20 perckor érkezik Curticra. A vámfőnök ismét rendelkezésünkre áll.

— Egy-két héten belül — mondotta — a curtici állomás villanylámpákkal lesz megvilágítva. Már meg is érkezett a motor és az akkumulátor. Most készült el az itteni vasutasok lakóháza, amelyben nyolc vasutas család kap kényelmes, egészséges lakást. Tervebe van véve egy nagyobb lakóház építése, amelyben az összes itteni hivatalnokok lakást kapnak. Rövid időn belül az állomás legnagyobb bitásához is hozzá fognak.

Elmondotta még Florescu vámfőnök, hogy kisebb-nagyobb csempész kísérletek naponta történnek. A vámtiszték elnézőek az apró magánvállalkozásokkal szemben, azonban a nagyobb árucsempészt, amelylyel a vámlhatóságot akarják kijátszani és megkárosítani szigorúan veszik. A napokban N. Rubin bucuresti kereskedő nagy mennyiségű selyemruha akart a gyorsvonattal becsempészni. Tudvalevőleg a selyem kilójára 5600 lei vámtot vetünk ki. Ha sikerül a csempészés, 625 ezer leit takarít meg Rubin. A vámtiszték azonban megtalálták a selyemkészletet a kocsik különböző helyein elrejtve. Rubinnak ez a rosszul sikerült vállalkozása sokba került: a selyemket visszakapta, de büntetésül a vámtarifá négyszeresét: kétmillió 500 ezer leit kellett fizetnie. Szombaton este J. Mendelson bucuresti kereskedő textilárúkat akart csempészni, 300 ezer lei büntetést fizetett.

A jelzőcsengő megszólal. Elindult Lökösházáról a budapesti gyors. Kint már sötét van, csak a gázlámpák terjesztenek némi fátyolos világosságot. Néhány perc múlva feltűnik a gyorsvonat moz-

donyának két lámpája. A sinek mellett felsorakoznak a grancsárok és rövid várakozás után berobog pöfékelve a gyorsvonat. Az ablakokból kíváncsi szemek bámulnak kifelé, bent pedig lekérülnek a hálókból a kizárólagos — megkezdődik a vámvizsgálat. (p. g.)

Exhumálás egy év múlva.

Érdekes ügyben rendelt el az aradi ügyészség új vizsgálatot. Ez előtt mintegy két hónappal a Baia de Cris (Körösbánya) mellett levő Ribiciora községben egy este a mezőn agyonlőve találták Jezan Miklós 28 éves gazdálkodót. Az agyonlőt gazdálkodó mellett fektették a fegyvere, amelyből az egyik sörétes töltés hiányzott. Az akkor megindított vizsgálat nem talált gyanúsnak Jezan halálának körülményeit és ezért megadta az ügyészség a temetési engedélyt. A faluban arról kezdtek beszélni a temetés után, hogy Jezan nem baleset áldozata lett, hanem egyik riválisa lötte agyon. Jezan aki nős ember volt, nem becsülte meg otthonát, hanem a falu egyik legszebb leányának udvarolt, aki az udvarlást szívesen fogadta. Ennek a leánynak volt egy másik udvarlója is, aki azonban kevesebb szerencsével forgolódott a leány körül. A falu pletykája azt beszélt, hogy a meg nem hallgatott szerelmes legény ölte meg Jezan Miklóst. Az elmúlt napokban fejlejtést tettek a gyanúsított fiatal ember ellen. Az aradi ügyészség elrendelte Jezan hullájának exhumálását és a vizsgálat újból bevezetését. Tegnap szállottak ki a helyszínre dr. Bradean Athanaz, megyei főorvos, dr. Nemess körösbányai járásbíró, és dr. Wachter Erik körösbányai körorvos. A hullát exhumálását végrehajtották és megállapították, hogy Jezan halálát egy a saját fegyveréből származó sörétes töltés okozta. Ellenben nyoma sem volt annak a súlyos kaszával való hasfelmetszések, amelyről a falu beszélt. A vizsgálat megállapította ismét, hogy Jezan les közben aludt és alvás közben megmozdulva szűrtte el fegyverét, amelynek egyik sörétes töltése a hasába hatolt, a mely a halálát okozta. Miután a pletyka csak pletykának bizonyult, az exhumált holttestet ma ismét eltemették.

Sport.

— Az aradi sportkörök nagy érdeklődéssel tekintenek az e hó 8-iki birkozó-verseny elé. A nyári színház színpadán a legnevesebb erdélyi birkozók találkoznak s a nívós mérkőzésen nagyszerű eredméllyel fogja díjazni az aradi Toldi-club a győztes bajnokokat. Az általános óhajra való tekintettel a rendezőség úgy intézkedett, hogy a mérkőzések este 8 és 11 óra között folyon le. Az érdekes mérkőzésre jegyek elővétele a városi színház pénztárába és Maich Emil divatüzletében kapható.

Vidéki t. előfizetőinket kérjük, hogy előfizetésüket haladéktalanul ujtsák meg.

A magyar fascisták.

(Mit követelnek a kormánytól?)

BUDAPEST. *Friedrich* István egy ferencvárosi népgyűlésen beszédet mondott, amelyben azt haragította, hogy Magyarországon megcsinálják a fascizmust. A zsidók, mondotta, a numerus clausus a népszövetség elé vitték. A keresztényeknek sokkal nagyobb fájdalmaik vannak, amelyekkel nem mehetnek a népszövetséghez. *Dinich* Viktor azt mondotta, hogy a fascizmust meg kell teremteni, mert az országban csak keresztény lehet az ur. *Haller* István azt ajánlotta, ne vegyenek többé drága árut és akadályozzák meg a drága áruk vásárlásában azokat is, akik mindent meg tudnak venni. Küszöböljék ki a magyar társadalomból a mai fényűzést, mert a nyomorító országnak nincs szüksége luxus cikkekre. Határozati javaslatot fogadtak el, amelyben azt követelik a kormánytól, hogy az összes kivételi engedélyeket haladéktalanul vonja vissza, az elrejtett élelmiszereket karhatalommal. Kutassa fel, a keresztény munkáscsaládokat a tél beállta előtt lassa el olcsó tűzölőanyaggal, a menekült tisztviselőket a luxuslakások igénybevételével helyezze el, a valutákkal és értékpapirokkal való üzérkedés megszüntetésére azonnal zárja be a tőzsdéket és bankokat és a sajtószabadság figyelembevételével szüntesse meg a destruktív és semleges sajtót.

Pénzeslevél-forgalom a külfölddel.

(Mi a kivétel maximum?)

A postaigazgatóság közli, hogy szeptember hó 15-től kezdve megindul a nemzetközi pénzeslevél-forgalom. Ausztriába 10.000 aranyfrank, illetve 200.000 lei értékig küldhetők pénzeslevelek. Belgiumba, Angliába, Cseliszlovákiába, Franciaországba, Monacoba, az összes francia gyarmatokba a francia Szómáli kivételével ugyanazon értékig, Olaszországba és az olasz gyarmatokba a maximum 3000 aranyfrank, illetve 60.000 lei. Lettországra 5000 aranyfrank, illetve 100.000 lei, Litvániába 10.000 aranyfrank, 200 ezer lei, Hollandiába 24.000 aranyfrank, illetve 480.000 lei, Lengyelországra 1000 aranyfrank, illetve 20.000 lei, Portugáliába és a portugál gyarmatokba, Spanyolországba és a spanyol gyarmatokba 10.000 aranyfrank, illetve 200.000 lei a maximum. Svájcba, Németországba, Norvégiába, a megszállott Saar vidékre, Svédországba, Magyarországra és Danzig városába küldendő összegek nagysága nincs maximálva. Ami a külföldi országokból Romániába küldendő pénzeslevelek összegeit illeti, azok részére nincs maximum megállapítva. A leinek bármilyen formában való kivitele, így effektív lei, hitellevelek, részvények, kötelezvények, stb. tilos és azt

csak a pénzügyminisztérium kebelében működő valutaosztály engedheti meg. Másnemű értékek a postatisztviselő jelenlétében teendők be a borítékba, lezárandók és lepecsételendők. A postatiszt azután igazolja, hogy azok az értékek, melyek a borítékon fel vannak sorolva, tényleg benne van-

Kizárták a vasutas tanfolyam tizennyolc növendékét.

Fizetés és jobb ellátás helyett — kicsapás.

A CFR. aradi kerületi igazgató ságának kötelekében egy vasuti és forgalmi tisztviselőket képző tanfolyamot nyitottak, amelynek az idén 54 növendéke volt. A hat hónapig tartó tanfolyamon az ország minden részéről vettek részt a növendékek, akiknek az igazgatóság 600 lei alapfizetést és 300—400 lei külön prémiumot helyezett kilátásba. Ezzel szemben a növendékek csak egy félhónapra járó 365 leit kaptak kézhez. Ez az összeg még arra sem volt elegendő, hogy lakásuk bérét kifizethessék. A tanfolyam vezetősége ugyanis egy internátusban helyezte el a növendékeket, akiknek jórésze nem akart a szűk pincelhelyiségben 20 emberrel együtt lakni. Az élelmezésük is olyan silány volt, hogy az utóbbi időben jóformán éheztek. A növendékek az elmúlt napokban írásba foglalták kívánságaikat. — Kérték a fizetésük rendszeres folyósítását, a szeptember havi illetményt, az élelmezés javítását és tankönyvek kiutalását. Az ívet mind az 54

Felbujtották

a kurtakéri apagyilkost.

(Az anyja beszélt rá a gyilkosságra.)

A kurtakéri megdöbbentő apagyilkosság esetében tegnapi érdekes fordulat következett be. Szabó Mátvás, kurtakéri lakos, megölte édesapját, Szabó Pált. A gyilkost — amint megirtuk — az aradi ügyészség fogházába szállították. Kihallgatása alatt bevallotta, hogy a tettest elfogta el és azzal védekezett a gyilkosságra jogos önvédelem kényszerítette.

Amíg Szabó Mátvás az aradi ügyészség fogházában várta ügye végleges kibonyolódását, a kurtakéri csendőrség a vizsgálóbíró utasítására erélyesen nyomozott tovább a gyilkosság dolgában. A nyomozás nem maradt eredménytelen. Számos új, a gyilkosságot és annak minden részletét megvilágító adat került a nyomozó hatóságok birtokába. Az utánjárás során kiderült, hogy a fiatal Szabót édesanyja, ma már: özv. Szabó Pálné bujtotta föl és beszélte rá a gyilkosságra. Nemcsak arra igyekezett, hogy a fiát meggyőzze és rávegye a borzalmas cselekedetre, hanem az ügyes és gyors végrehajtás esetére föllet és pénzt is ígért a fiatal Szabónak. A dologban az a föltűnően érdekes, hogy Szabó minderről a vallomásában hallgatott és az édesanyját nem akarta bajba keverni.

Most, hogy a csendőrség nyo-

nak a levélben. Mindennemű idegen valuta, a volt osztrák-magyar bélyegzett és bélyegzetlen koronán és mindennemű orosz rubelen, továbbá osztrák-magyar, német, török és bolgár hadikölcsönkötvényen kívül, tetszés szerinti mennyiségben importálható.

növendék aláírta.

Mikor Octavian Papp igazgatónak átnyújtották az ívet, a tanárok konferenciát tartottak és a növendékek kérését nem teljesítették. Anélkül, hogy valamelyiküket is kihallgatták volna, közölték velük, hogy 18 növendéket elbocsájtanak. A növendékek között volt egy hölgy is. Érdekes, hogy az ívet mind az 54-en aláírták és éppen csak tizennyolcat bocsájtottak el. Az igazgatóság ezeket a növendékeket kommunistáknak nevezte.

Ma az a helyzet, hogy a tanfolyamon eddig részt vettek tanácstalanul állnak és arra sincsen pénzüik, hogy tartozásaikat kiegyenlítsék. Ezenkívül lakásuk s'ucs, mert az internátusban lehetetlenség lakni. A növendékek most kénytelenek visszautazni otthonukba és a tanfolyamot félbehagyni; csupán csak azért, mert az igazgatóság nem nyújtotta azokat a kedvezményeket, amelyeket a tanfolyam megkezdésekor megígért.

mozása ezekre az adatokra is világosságot derített, a vizsgálóbíró utasítására özvegy Szabó Pálnét is letartóztatták és tegnap be szállították az aradi ügyészség fogházába. A csendőrség most tovább folytatja a nyomozást abban az irányban, hogy mi készítette Szabónét fia vezetés fölhitására.

Tavasszal megindul

a kisjenői vasut.

BUCURESTI. Mosoiu Traján tábornok közlekedésügyi miniszter egy újságíró előtt nyilatkozott a romániai, de főleg az erdélyi vasuti viszonyokról és a többek között a következőket mondotta:

— Több vasutvonal építését munkába vettük és nem hallgatható el azt az elismerést, mely az ott dolgozó erdélyi mérnököket és munkásokat megilleti. A nagyszalonta-kisjenői vasuti vonal építése már a befejezéshez közeledik és ezt a vonalat is, mint a többi most épülő vasuti vonalat már a tavasszal átadhatjuk a forgalomnak. Akkor fog megtörténhetni az is, hogy az a sok vasuti alkalmazott, akik annak idején nem akarták folytatni munkájukat, mert nem voltak hajlandók esküt tenni, újra álláshoz jutathatók lesznek. Nem félek tőlük. Ismerem őket, mert tudom, hogy ha egyszer rászánták magukat a velünk való dolgozásra, dolgozni fognak azzal a lelkiismeretes pontossággal, amely a vasut erdélyi és bánági alkalmazottait jellemzi

Irodalom, művészet

Benjámín Herman tárlata.

(Képkiallítás a Kulturpalotában.)

Komoly, szerény művészember jött Aradra, Benjámín Hermannak hívják. Régebben többször találkoztunk a nevével budapesti lapokban, mert állandó kiállítója volt a Műcsarnoknak. Néhány fényképet mutatott meg nekünk: értékes portréinak pontos reprodukcióit. Már ezekből a fényképfelvételekből is kiderül, hogy Benjámín Herman erős legény a pikturában. Ezt a megállapításunkat csak megerősíti a Kulturpalota kistermében rendezett kiállítása, a mely holnap, csütörtökön nyílik meg. Összesen 35 képet állított ki a művész: tájképeket, figurális dolgokat, akt-tanulmányokat, virág-csendéleteket és három pasztelt. Első impresszióink az, hogy Benjámín Herman nem az a modern festő, aki a színek indokolatlan tobzódásában keresi a hatást. Impressionista ugyan, de nemes értelemben. Amit meglát, azt poézissal szövi át. Ahogyan vászonra veti impresszióit, az művészet és ahogyan beállítja színeit és etalálja a tónust, az a költészet és piktura harmónikus ölekezése. Paszteljei közül egy rózsacsendélet ragadja meg a figyelmet. A virágok szinte élnek és illatoznak. Levegős, csupa vibráló napfény a „Falusi udvar“, a „Patak hidja“, a „Falu vége“, a „Bogsáni tájkép“, a „Naplemente“, a „Napsütéses őszi hangulat“, a „Göre“ című festménye elsősorú alkotás. A perspektíva szinte tágul a szemlélő előtt és a színek finom árnyalatukkal hatnak. A „Tölgyek“ sötét tónusát finoman szövik át a lombokon átszűrődő nap sugarak. A „Bega hidja“ egyik legjobb alkotása. A távlatot mesterien oldotta meg a művész. Az egész képen: házakon, hidon és vizen táncol a napsugár. Néhány sikerült akt-tanulmányban is gyönyörködhetik a szemlélő. A portréfestés terén is kiváló művész Benjámín Herman, legálább a varrónőt ábrázoló tanulmányának pontos rajza, lágy vonalait erre engednek következtetni. Aki értékes festményekben akar gyönyörködni, az tekintse meg a tárlatot.

(k. j.)

Heti műsor:

Csütörtök: Apám felesége. A bérlet: Apám felesége. A bérlet. Pénteken: Utahi lány. Operett-bérlet. Péntek: Utahi lány. Operett-ujdonság. B. bérlet. Szombat: Utahi lány. C. bérlet. Vasárnap d. u.: Vig-özvegy. Este: Utahi lány. A. bérlet.

* A szerdán este bemutatott az Apám felesége finom pikantériával fűszerezett francia darabot csütörtökön este is műsoron tartja a színház.

* Nicorescu Laurean operaénekes hétfő estére hirdetett hangversenyt. dr. Robu János főpolgármester és dr. Nichi Lázár kulturpalotai igazgató kívánságára pénteken este tartja meg a Kulturpalota nagytermében.

* Gelinek Lotte az általánosan ismert énektanárnő összes tanítványai október 7-én szombaton hangversenyt tartanak a Kulturpalotában 8 órai kezdettel. Jegyek Blochnál kaphatók.

* Mérsékelt helyárok mellett játsza a városi színház vasárnap délután Lehar legszebb muzsikája operettjét a Vig özvegyet.

* Czenez János képiállítása pén-tek este bezárul. Vételek addig lenonyolíthatók Braun Gusztáv főtéri műkereskedésében.

* Szenzációs betétei lesznek a városi színház operett újdonságának: az Utahi lánynak, Karinthy Frigyes a nagy magyar humorista ötletes fordításával kerül színre a darab, amelyhez nagyszerű pattogó muzsikát a Gésák örökszép muzsikája operett szerzői komponáltak. Az újdonságban előforduló táncszámokat Sebestyén Jenő a kiváló komikus és táncművész tanította be. Az operett férfi főszerepét Galetta Ferenc ját-sza. A női főszerepet Halmos Mici fogja kreálni s a többi szerepeket Balogh Böske, Novák Irén, Sebestyén Jenő, Madarász Margit, Selmeczy Mihály, Inke Rezső és Faludy Károly játsszák. A darab szombaton és vasárnap este is színre kerül.

* Jótékonycélu hangverseny. Igazi művészt színhelye lesz e hó 10-én kedden este a Kulturpalota hangversenyerme. Dr. Marcus Mihály prefektus fővédnöksége alatt Arad közönsége előtt jól ismert művészek lépnek fel a Neuman-ház szencsétlenei s az oltás körül önfeláldozó munkát végzett tűzoltók javá-ra. Az estély szereplői Weil Magda hegedűművész, Lepa Dóra operafőkezes, Zala Béla szavalóművész, Nicorescu Laurian bariton énekes és dr. Szelle Károly, aki a zongorakitértet látja el. A nemes cél érdekében fellépő művészek mögött nem fog elmaradni Arad közönsége sem s így biztos, hogy úgy az erkölcsi, mint az anyagi siker felülmul minden eddigi hangversenyt. Jegyek Blochnál kaphatók.

A koronázás után megszűnnek az erdélyi rezortok.
(Felszentelik a koronázási templomot.)

BUCURESTI. A Diminatea feltétlenül megbízható helyről ívert értesülés alapján jelenti, hogy a kormány a koronázás után feloszlatja az összes erdélyi rezortokat. (Rador.)

BUCURESTI. A Koronázáson résztvevő külföldi előkelőségek között lesz Berthelot tábornok, Franchez D'Esperay tábornok és Sant Aulaire londoni nagykövet Portugáliát egy meghatalmazott miniszter, míg Amerikát és Ausztriát a kormány egy-egy tagja fogja képviselni. (Rador.)

BUCURESTI. Az alba-iuliai kathedrális építkezései és heren-lezési munkálatai befejeződtek. Balan érsek Erdély metropolitája október nyolcadikán fogja az új templomot felszentelni és szombat este megy végbe az orthodox ritus szerinti virrasztás. A szentelési ünnepségeken számos bel- és külföldi előkelőség vesz részt. (Rador.)

— Leégett petróleum-hajó. Bucuresti. Constancában a tengerpart közelében a Teaua Romana Társaság egyik gőzöse lángborult és menthetetlenül elégett. A hajó belsejében levő petróleum és más árukból álló nagy értéket képviselő rakományt nem lehetett megmenteni, minden a tűz és a víz martaléka lett. A legénység a katasztrófa kitörésekor idejekorán elmenekült a hajóról. A tüzet a petróleum-tartályok robbanása miatt nem lehetett lokalizálni. (Rador.)

Nincs vizum. Beszűntették az utlevelek látta-mozását.

A tegnapi napon a bucarestii magyar követség és a cluj-i magyar kirendeltség beszűntette a román utlevelek vizumozását. E szerint a mai naptól kezdve vizumot bizonyítalan ideig nem lehet szerezni az utlevelekre és Romániából vizum hiányában senki sem utazhatik Magyarországra. Erdéklődésünkre megtudtuk, hogy a budapesti román konzulátus szintén hasonló eljárást tanúsít a magyar utlevelekkel szemben. Általában az utlevelek vizumozása kezdve bizonyítalaná válik. Ugyan is rendelet érkezett, amely szerint ötödiktől tizenötödikéig Átvinc és Gyulafehérvár, Verciorova és Ploesti között megsűntetik a sze-

mély- és teherforgalmat. Ebben az esetben a tíz napon keresztül sem Temesváron, sem Tövisen át nem lehet Bucurestii megközelíteni, így a külföldi utlevelek vizumozása is lehetetlenné válik. Erre vonatkozólag érdeklődtünk az aradi vasuti állomásfőnökségnél, ahol azt a felvilágosítást kaptuk, hogy igen valószínű, hogy ötödikéig újabb rendelkezés érkezik, amely intézkedni fog, hogy ötödiktől tizenötödikéig kizárólag a teherforgalmat szűntesse be a vasut a fenti vonalakon. Ha ez a rendelet megérkezik, úgy az utlevelek vizumozása lehetséges lesz.

A háztulajdonos jogai.

(Az aradi bíróság elvi határozata.)

A lakbérleti szerződések meghosszabbításáról szóló folyó évi május hó 1-én életbe lépett törvény egyes úgy a háztulajdonosok, mint a lakók érdekeiről szóló intézkedések a bíróság által különféleképpen magyaráztatván, a háztulajdonosok és lakók között surlódásokra szolgáltatott okot, melynek elkerülése mindkét fél jól feifogott érdekében állott.

A vitára alkalmas szolgáltató surlódási pontok a következők voltak:

1. A törvény határozott intézkedést tartalmaz arra vonatkozólag, hogy az állami, megyei és községi adókat a háztulajdonos köteles viselni, míg a mellékiadásokról a törvényben említés nincsen. Ennek folytán az aradi járásbíróságnál megtörtént az, hogy az egyik bíró feltétlenül megítélte a mellékiadásokat, míg a másik bíró a háztulajdonost ebbeli kérelmével elutasította, dacára annak, hogy a törvényt magyarázó és azt kiegészítő miniszteri rendelet határozottan intézkedik arról, hogy a mellékiadások nevezetesen a vízdi-jak, szeméthordás és kéményseprési díjak, pócegödör tisztítási díjak és lépcsővilágítási költségek, minthogy ezek oly szolgáltatások ellenértékét képezik, melyek a bérlő által elfoglalt ingatlan használatának következményei, kizárólag a bérlők, illetve lakók által viselendők.

2. Egy további vitás pontot képezett a törvény 2. §-ának c) pontja, mely arról intézkedik, hogy kilakoltathatja bérlőjét ama háztulajdonos is, aki ingatlanának egyik részében lakik, amennyiben lakása, vagy az általa elfoglalt szobák nem elegendők családjának nélkülözhetetlenül szükséges elhelyezésére. Ezen törvényt a bíróságnál úgy magyarázták hogy csak az esetben tartozik a bérlő átengedni saját lakását, ha a háztulajdonos cserébe saját lakását adja és úgy is magyarázták, hogy köztisztviselő, vagy nyugdíjas még eme törvény alapján sem lakoltatható ki. A miniszter rendeletében feltétlenül intézkedik, aziránt, hogy ily esetben a háztulajdonos jogosított kilakoltatni a törvényben kedvezményezettnek kitüntetett bármely lakóját és anélkül, hogy akár saját lakását, akár más lakást neki átengedni tartoznék.

3. Végül vitára adott alkalmat a törvényben foglalt és a miniszteri rendeletben is kifejezésre jutott azon elv, hogy a béremelés joga az 1922. után lejáró szerződésekre is vonatkozik-e.

Egyöntetű eljárás céljából az aradi háztulajdonosok szövetsége azzal a kéressel fordult a törvényszék elnökéhez, hogy egy összehívandó teljes ülésben vitattassa meg a vitás pontokat és hozzon elvi jelentőségű határozatot.

A köz.

Híres szép női kezeiről beszélgettek. Valaki azt mondotta, hogy Dusenak volt a legszebb keze. Aztán a jelenlevők kezére került a sor. A hölgyek az asztalon kör szemlére tették a kezüket. Mind egyik kéz kapott egy kis elismerést, egy kis bókot. A következő pillanatban azonban egy vörös és igen rut női kéz telepedett le az asztalra és várta a bírálatot.

Mindenkinek torkán akadt a szó. Végre pillanatok múlva megszólalt valaki:

— Nagyságos asszonyom, az ember ilyen kezet vagy ápol, vagy eltakar.

Hogy áll a leu?

Október 4-én fizettek 100 lelért:

Bucuresti je 7.92 frankot
Párisban leuás azerlat 8.—
Epostli jelen és azerlat

Budapesten 1600 koronát
Newyorkban 62 centet
Brüsszelben 8.54 frankot.
Berlinben 115 márkát
Belgrádban 40 dinárt.
Bécsben 45700 koronát

HIREK.

Gyóni Géza emléke.

(Országos ünnep Békéscsabán.)

Gyóni Géza nevét a háboru glóriáza költői névvé. Minden nemzetnek, amelyiket ez a vérzivatar árjába kapott, megvan a maga nacionalista költője, a győzelemért, a nagy és végső diadalért énekelő poétája. A németeknek épen úgy megvolt a világháboru új Teodor Körner-je, mint a magyaroknak az új Balassája, vagy Petőfi-je. Megható és érdekes hír érkezik most Budapestről. Arról van szó, hogy Gyóni Géza egykori osztálytársai összegyűltek Békéscsabán husz éves érettségi találkozóra. Ezen a találkozón elhatározták, hogy a békéscsabai főgimnázium falába bronzplakettal örökítik meg Gyóni Géza emlékét. Ez az ünnepség ez év október huszonegyedikén és huszonkettedikén zajlik le Békéscsabán olyan külsőségek között, amelyek ezt az eseményt országos jelentőségűvé emelik. Az ünnepen képviselteti magát a Magyar Tudományos Akadémia, a Petőfi Társaság és a Kisfaludy Társaság is. Gyóni Géza emlékét, azt az emléket, amit ébren tartanak ennek a különösen temperamentumos és csodálatos szavú magyar költőnek örökkön értékes versei, most bronzplakett hirdeti majd a békéscsabai gimnázium falán. De azok, akik egy régi világ tragikus eivérésében együtt éreztek a költő Gyónival, már régóta szívükben viselik az ő emlékének vérbe és érzésekre vésett bronz-plakettjét.

— Döntőbíró Románia és Jugoszlávia között. Bucuresti. Hivatalos politikai helyről nyert értesülés szerint Románia és Jugoszlávia felkéri Poincarét, hogy küldjön ki egy döntő bíró a két ország között felmerült vitás nézeteltérések elsimitására. Antonescu párisi követ, meghatalmazott miniszter erre vonatkozólag két jegyzéket adott át a francia miniszterelnöknek. Hír szerint Franchez D'Esperay tábornok lesz a franciák által kiküldött döntőbíró. (Rador.)

— Bucurest villanyvilágítása. Bucuresti. A fővárosi tanács tegnapi ülésén a polgármester bejelentette, hogy október kilencedikétől kezdve minden helyiségben és magánlakásban újból megkezdődik a villanyvilágítás. (Rador.)

— Parasztpárti vezér a királynál. Bucuresti. Michalake, a parasztpárt vezére tegnap előtt jelent meg kihallgatáson a király előtt. Ofelsége a színajai kastélyban fogadta a pártvezért, aki két órán át tartó kihallgatáson tájékoztatta az uralkodót a politikai helyzetről és a parasztpárt álláspontjáról. (Rador.)

— Átutalásokat jutányosan és pontosan eszközöl a Lloyd-Bank (Minorita-templommal szemben.)

— **Kimutatás az iskolai tanulókról.** A kultuszminiszter nemrég elrendelte, hogy az összes romániai városok iskolába járó növendékeiről statisztikát készítsenek. Az aradi állami elemi iskolákba járó növendékekről a tanfelügyelőség elkészíti a statisztikát, amely a közeljövőben nyilvánosságra kerül.

— **Elismerés az aradi Kereskedők Tanácsának.** Az aradi Kereskedők Tanácsa (Sfatul Negustoresc) megalkalulása után üdvözlő iratot küldött a bucarestii Sfatul-hoz, ahonnan most érkezett meg az üdvözlő iratra a válasz. Adám Györgyhöz, az Aradi Victoria Takarékpénztár vezérigazgatójához, az aradi Sfatul elnökéhez. Az üdvözlő iratban, amelyet Toma Dobrescu elnök és D. Niculescu titkár írtak alá, a bucarestii Sfatul elnöksége különös megelégedéssel veszi tudomásul, hogy az aradi kereskedők is felismerték annak a szükségességét, hogy a Sfatul szabályai szerint szervezkedjenek. A válaszban köszönetét fejezi ki a bucarestii Sfatul Adám György vezérigazgató dicséretreméltó fáradozásáért, amellyel az aradi Sfatul megalkalulását elősegítette. Az átirat értesíti arról is az aradi elnököt, hogy működésükhöz megadták a törvényes ratifikálást és egyben biztosítja a bucarestii Sfatul részéről a támogatást. A támogatást oly mérvben igéri az átirat, hogy az aradi Sfatul tagjai esetleges panaszainak kedvező elintézését szerez.

— **A vasutakon nem szünik meg az áruszállítás.** A vasutak vezérigazgatójának már a hírlapokban is közzétett hirdetményével kapcsolatban most azt közli ugyancsak hivatalosan a vezérigazgató, hogy az első szükségleti cikkek szállítása a vasutakon nem szünik meg a koronázási ünnepélyek folyamán sem.

— **Megszigorítják az illetőség megszerzését.** A belügyminiszter tegnap értesítette a város vezetését, hogy az eddig beadott illetőségi kérvényeket felülvizsgálás céljából a miniszteriumhoz kell beküldeni. A rendelet ugyanígy intézkedik az ezután beadandó illetőségi kérvényekről is. A belügyminiszterium intézkedése nyilván arra való, hogy az illetőségi okmányok megszerzését szigorúbb ellenőrzés alá vehessék.

— **Petőfi-album.** Targul-Mures (Marosvásárhely) írói a Petőfi centennárium alkalmából körlevélben kérték fel az erdélyi írókat és újságírókat, hogy a Targul-Mures (Marosvásárhelyen) megjelenő Petőfi-album számára aktuális és a nagy költőre vonatkozó kézírataikat küldjék be az Album szerkesztőségének. Az Album szerkesztésével Csergő Tamás targul-nuresi (marosvásárhelyi) író bízták meg a szerkesztő-bizottság tagjai között az aradmegyei Olasz Lajos dr. nevét is olvassuk, aki Chisineurol (Kisjenőrol) költözött el Targul-Muresre (Marosvásárhelyre.) Erdély Petőfi-ünnepének nyilván díszes emleke lesz majd ez az Album, amelynek írásai a legjobb erdélyi magyar írók tollai alól kerülnek ki.

— **Megdrágult a magyar posta.** Budapest. A magyar posta október elsejétől kezdődően több, mint kétszeresére drágult. Elseje óta a külföldre szóló levelek díjai negyven, illetve ötven korona, az ajánlott levél díja bel- és külföldre ötven korona, az expressz-level portója száz korona lett. A többi posta díj is hasonló arányban emelkedett.

— **Házasság.** Goldberger Sándor kereskedő Pecica (Pécska) és Friss Böske törvényszéki tisztviselő Arad, csütörtökön délután 3 órakor tartják esküvőjüket az aradi izraelita templomban.

— **Vasúti összeütközés.** Bucaresti. A ploiestii állomáson egy vasúti mozdony tegnap összeütközött egy személyvonattal. Három asszony és egy gyermek megsebesült. Az összeütközés nagy zavart okozott. (Rador.)

— **Helyreigazítás.** Dr. Cucu Vazul városi főorvos közli, hogy a 10 hasztisz eset 1922. szept. 20., szept. 30-ig terjedő időben lett bejelentve és nem az utolsó 3 nap alatt. Hasonlóképpen az új 6 vörhenyeset is erre a 10 napra esik. Továbbá: nem tiszta fajtájú szőlőről van szó, hanem alaposan lemosott szőlőről és általában gyümölcsről.

— **Arany, ezüstért magas árt fizet** Reiner József, Lutheránus templom mellett.

— **AAC. AMTE bajnoki mérkőzés.** Vasárnap, október 8-án délután 3 órai kezdettel az AAC. Strada Col. Sirbu (Török Gábor-utcai) sporttelepén. Előzőleg a Lipovai SCA. Hakoahal játszik II. o. bajnoki mérkőzést 42 órai kezdettel.

— **Poloskairást vállal** Lovas lakástisztító. Str. Oituz (Illés-u.) 30a)

— **Gép- és gyorsirási tanfolyam** megnyílik október 15-én elsőrendű tanerők vezetése mellett. Beiratkozás Bodnár József írógépvállalatánál, a főpostával szemben.

— **Értesítés.** Az aradi Patronázs egyesület szeptember hó 6-án pénteken délután 5 órakor választmányi ülést tart az egyesület iroda helyiségében Strada George Popa No. 3. amelyre a tagok szives megjelenését kéri a vezetőség.

— **Utleveleket 45 leiert 3 nap alatt visumozunk.** Gyűjtőhelyek: Weinberger cipőüzlet ióter és Weisz Dávid nagykereskedése Str. Marasesti (Kossuth-u.)

Kémeket fogtak Aradon.

Aki utlevél nélkül jött át a határon.

Az ottlakai csendőrség a napokban letartóztatott egy asszonyt, aki utlevél nélkül akart átszökni a határon. Az asszonyt a szigurancára szállították, ahol megmozgása alkalmával Frank Józsefné névre kiállított igazolványt találtak nála, amely könyvügynökök szervezésével bizza meg. Az asszonynál egy levelet is találtak, amelyet Aradról Frank József küldött neki, hogy azonnal hagyja el Magyarországot és jöjjen Aradra. A levélből körülbelül három centiméternyi darabka ki volt vágva. Frank Józsefné kihallgatása alkalmával azt mondta, hogy a férje a román csapatokkal jött Budapestről Romániába és itt ügynökösködéssel foglalkozik. Be is diktált a szigurancán egy aradi címet, ahol állítólag a férje lakik. A szigurancára detektívvel küldött ki, azonban Frank Józsefet nem találták. Frank Józsefnét ismét megmozgatták és ekkor megtalálták a levél hiányzó darab

ját, amelyen a következő volt: az öreg Mandlnál találhatsz meg. Ennek alapján sikerült megtudni, hogy ki az öreg Mandl és sikerült ott letartóztatni Frank Józsefet, a ki igen zavart válaszokat adott a detektív kérdésére. Alapos volt a gyanu, hogy Frank József és felesége egy kémszervezet tagjai. A szigurancára Frank Józsefet színelő szabaddon bocsájtotta, de egy detektív állandóan szemmel tartotta. Tegnap este az aradi állomásra ment ki Frank József és ott találkozott egy fiatalemberrel, akivel elsielt. A detektív utánuk ment. Amikor a két ember meglátta a detektívet, szaladni kezdett, azonban sikerült mindketőt letartóztatni. Kiderült, hogy Frank József bűntársa egy Grünwald nevű ember, akit Mandlal együtt a szigurancára kísértek. A szigurancára holnap délelőtt mind a négy letartóztatott embert a sibui (nagyszebeni) hadbíróhoz küldi.

Omladozó aradi házak.

Sürgős javításra van szükség.

A napokban megírta az Aradi Közlöny, hogy a városi tanács több háztulajdonost utasított az életveszélyes épületek javítására. Az építészeti bizottság tagjai ismét több rozoga épületben tartottak helyszíni szemlét. A vizsgálat szenzációs eredménnyel járt, mert több házat talált a bizottság, amelyekben életveszélyes a tartózkodás. A bizottság a mai tanácsülés elé terjesztette a vizsgálat eredményét, amelyvel ma délelőtt foglalkozott a városi tanács.

Az előterjesztés szerint Schlesinger Farkas Str. Alba-Julia (Zsófia utca) 8. számú házának tetőfedése korhadt, az eső becsurog a lakásokba. A tanács már egy ízben utasította a tulajdonost a ház javítására, azonban a ház ma is a régi állapotban van. A tanács Schlesinger 1000 lei pénzbírságra ítélte és arra kötelezte, hogy házat nyolc

napon belül javíttassa ki. A Str. Consistoriului (Batthyány utca) 26. számú Szántay Lajos féle háza kisebb javításokra szorul. Drig Ilés Str. Alba Julia (Zsófia utca) 7. számú háza életveszélyes. A falak repedezettek, az eső becsurog a lakásokba. A tulajdonost szintén 1000 lei pénzbírságra ítélte a tanács mert nem javíttatta meg az előirt időre. Curtician György Mihály utca 111. számú nádfedeles háza új tetőzetre szorul. Nyolc napon belül megjavítandó.

A legveszedelmesebb épület Zilahy Gábor Lövész-utca 5. számú háza. A falak félig ki vannak dőlve. A menyezet annyira aláhajlik, hogy minden percben beszakadással fenyeget. Az eső becsurog az összes lakásokba. A bizottság megjegyzése szerint a ház a legnagyobb mértékben életveszélyes. Dr. Szalay Károly Str. Matei Corvin (Hunyadi-u.) 4. számú házában a lépcső rozoga és a falakról

hull a vakolat. Lakatos Mihály Kasza-utcai háza beszakadással fenyeget. Holzer Jakab Str. George Jonescu 15. szám alatti házában a falak repedezettek, az eső becsurog. Codrean Pompeiusné Str. Costa Negri (Nagy-Sándor-utcai) háza életveszélyes és teljesen lakhatatlan. Mester József Borona-utca 43. számú házának zsindegy fedését ki kell cserélni. Combár Mihály Kasza-utca 46. számú házában a falak megvanak repedezve. Badescu Joan Chorin Aron-utca 1. szám alatti raktárhelyisége minden percben összedőlhet. Dr. Hámory László Str. Stromescu 7-8. számú háza előtt a kerítés kidőlt és akadályozza a forgalmat. Schwarz József Str. Marasesti (Kossuth-u.) 55. számú házat új zsindegy fedéssel kell ellátni. Ugyanez a fiúhája Szelber Péter Trombita-u. 25. számú házában. Orbán Károly Str. Dorobantilor 6. számú házában lakásaiból vederszárnra kell kihordani a vizet, ha esik az eső. A ház életveszélyes. Kő János Bul. Regele Ferdinand (Boros-Beni-tér) 1. számú háza kisebb javításokra szorul.

A tanács kötelezte a fenti háztulajdonosokat, hogy 8-14 napon belül javíttassák ki házaikat, ellenkező esetben súlyos pénzbírságot ró rájuk, azonkívül a házaikat a tulajdonosok terhére megjavíttatja.

„Jobbra ő, balra én...”

(Luxemburg grófja — zenekar nélkül. — Az „Utahi lány” — új zenekarral.)

Azok, akik kedden este az aradi színház „Luxemburg grófja” előadásához váltottak jegyet, különös meglepetéssel látták, hogy a zenekar rivalda alatti helyen pódium emelkedik és a pódiumon, ha nem is Ady fekete zongorája, de mindenesetre egyetlen szomorú fekete zongora árválkodik. A színházi zenekar orkeszteri együttese helyett az egész operett előadást Csányi Mátyás, a kitűnő karmester kísérte végig: zongorán. Szerencsére még, hogy a „Luxemburg grófja” könnyű és melódikus partitúrája és a művészeletből merített ötletes librettója valóban nem követel föltétlenül súlyos orkesztert és Busard festő ur és Juliette modell-kisasszony duettjével így, zongorakísérettel, talán még párisibb módon hatottak is. Amikor azonban a „Jobbra ő, balra én” kezdetű közismert dallamos valcer ütemel csendültek fel, bizony mindenki észre vette, hogy itt már illenék, ha zenekar szólna bele a színészek dolgába. . . .

A zenekar, az aradi színház zenekara azonban: sztrájkolt. Vidéki színházban szokatlan jelenlét, fővárosi színházban meg talán csak a budapesti Király-színház „Babavásár” című operettjének februári előadásán történt meg, hogy a zenészek kormestert operettet és direktort, — ami súlyosabb: közönséget is — neglígóba, otthagyják az előadást. Az aradi színházi zenészek sztrájkügyében ma fölkerestük Róna Dezső szinigazgatót, aki ezeket mondotta az Aradi Közlöny munkatársának:

Női és leányka téli felöltő ujdonságok legjutányosabban beszereshetők: JULIU PLESZ GYULA Központi ruházati üzletében ARAD, Strada Col. Pirlo 3. (Vörösmarty-u.) A színház épület hátsó bejáratával szemben. Allandó nagy választék Caracól Plüsch kabátokban. 959

A zenészeink olyan követelésekkel léptek fel, amiket teljesíteni nem áll módomban. Amikor szerződöttem őket, kijelentettem nekik, hogy ha Aradról elkerülne a társulat, külön díjazást is kapnak. Ezt a külön pótlékot és a lakást követelik most a zenekar tagjai írásos szerződésben. A zenekar megbízottai még azt is kijelentették nekem, hogy nem hajlanak Aradon kívül eső területen kísérni az operett-előadásokat. Világos, hogy ilyen feltételekbe nem egyezhetek bele. **A zenekart en bloc elbocsájtottam.** Máról-holnapra sikerült megszervezni egy új színházi orkesztert, harminc kitűnő taggal, akik már a legközelebbi operett-bemutatót az „Utah lányt” kísérik is fogják és csakhamar fölül is mulják az előleiket. Zenében biztosan, ha sztrájkolni nem is fognak.

Ezt mondta a színházi zenekar sztrájkjáról az igazgató. Kíváncsian várjuk a pénteki előadást, amely nemcsak operett, de **orkeszter premér** is lesz.

MOZI.

„Sándor Mátyás” harmadik része csütörtökön utoljára van műsoron az Uránia színházban. A Gaumont filmgyár semmi áldozatot sem sajnált, hogy „Sándor Mátyás”-nak méltó keretet adjon. A maga triss mozgalmasságában táruznak élénk Konstantinápoly pompázó utcái és terei és a török nők egzotikus szépsége gyönyörködött, hogy aztán Dalmácia marcona vadságu hegyi lakói varázsolják elébünk a legfestőbb képet. Antekirtt orvos leveti inkognitóját és példás büntetést szab ellenségei számára, hogy előkészítse a legérdekesebb befejezést.

„A félszemű szörnyeteg” premérje az Apolló színházban. A félszemű szörnyeteg főszerepe olyan feladatot ruházott Jannings Emilre, amelynek súlya alatt bárki más, bármelyik művész megroskadt volna, hogy elveszítse önmagát, hogy elsüllyedjen a szerep mélységében, de épen Jannings Emil az, aki ebben a szerepben felolvadva, átadva egész lényét az alkotásnak, végeredményében maga is a lenyűgöző és felejtethetetlen egyéniségét adja. Maga a környezet is briliáns anyag a legszebb feladatok megoldására egy avatott rendező számára. Napoleon „Grande Arméja” megszállja Spanyolország őskincsű városait és vad báju vidékeit és a francia csapatok vezére Guillaume, „A félszemű szörnyeteg” végzetes szerelemmel szereti meg a legszebb spanyol asszonyt, akiben őseinek öröklött szépség utáni mohósága és a forró fekete vérgögie forrong. A legfordulatosabb cselekmény és a legművészebb összjáték jellemzi ezt a képet, amelynek csütörtökön lesz premérje.

Anglia elismerte György királyt.
(A törökök optimisták. — Kemal megbízottja Londonban. — A görögök védik Tráciát.)

PÁRIS. A Havas ügynökség jelentése szerint a mudaniai konferencia valószínűleg egy hétig tart. Török körökben optimisztikusan ítélik meg az esélyeket.

ATHÉN. Anglia és Belgium athéni ügyvivői hétfőn megjelentek a királyi palotában és beirták nevüket a hivatalos látogatási listára. Ezzel Anglia és Belgium elismerte György királyt. A francia követ még nem kapott kormányától utasítást György király elismerésére.

LONDON. Resad, Kemal pasa megbízottja ma ideérkezett és meg látogatta lord Curzon külügyminisztert. Az angol külügyminiszterrel folytatott tanácskozás után Resad a Morningpost munkatársának kijelentette, hogy legfőbb törekvése az, hogy az Anglia és Törökország közötti veszedelmes feszültséget enyhítse. — Angliában azonban meg kell érteniök, hogy angorai politikai körökben elkedvetlenedést kelt az, hogy az angolok mialatt Párisban a békéről és a rendről tárgyalnak, csapatszallításait a közel Keletre tovább folytatják. Ha a görög hadsereg talpraáll, akkor Venizelosz visszatér és kiadja a jelszót, hogy a törököket Tráciába beengedni nem

szabad. Ebben az esetben a törökök helyzete megnehezülne. Értelmezhető tehát az a törekvés, amely az ilyen eshetőségek megelőzésére irányul. A szövetségeseknek kötelezniük kell magukat, hogy Tráciát a Maricáig Drinápolyval együtt mielőbb, — függetlenül a görögországi eseményektől, — visszadják Törökországnak. Resad végül valótlannak mondotta azt, hogy Kemal a bolsevisták befolyása alatt állana.

LONDON. A Pall Mall and Globe jelenti, hogy a görög haderők vezetősége mintegy százezer főnyi hadsereggel erélyesen akarják védeni Tráciát.

PÁRIS. Franciaország ragaszkodik eredeti álláspontjához és leg határozottabban ellenzi, hogy Oroszország is részt vegyen a Kelet kérdésének rendezésének ügyében tartandó értekezletről.

PÁRIS. A Newyork Heraldnak jelentik Konstantinápolyból, hogy a konstantinápolyi török politikai körök elhatározták, hogy az állam ügyek vezetését teljesen átadják az angorai nemzetgyűlésnek. A konstantinápolyi kormány már utasította a párisi és a római képviselőket, hogy irattárukat adják át az ottani kemalista képviselőknek.

Árfolyama alkalmat ad arra, hogy a márka pályafutására érdekes visszapillantást vessünk. Ez év január 1-én még 2.75 volt Zürichben a márka. Egy fél év alatt értékének felét vesztette el, július 1-én 1.33-as árfolyamon állott. Ettől kezdve rohamosan esett; (augusztus elsején már csak 0.82 volt) és a legutóbbi időben 0.33 körül látszott állandósulni. Ma a zürichi alacsony jegyzés folytán az összes piacokon alább szállt a márka értéke.

Ma a cseh korona törtétt hirtelen előre. Hosszabb idő óta 16.60 körül állott, a mai nyitáskor 17.25 a zárlatnál 17.50 árfolyamot ért el Zürichben és hasonló hirtelen emelkedéssel, egyszerre 10 ponttal javult a jugoszláv korona is. A romániai piacokon csak a zürichi tőzsdejegyzések vizuális növekedése látható a magyar korona kivételével, amely egy keveset emelkedett.

Bécsi zárlat (október 4.) Prága 2400, Zágráb 253, Budapest 29.80, Varsó 8.40, Milano 3140, London 325300, Newyork 74000, Páris 5600, Zürich 13860, Berlin 36, Amsterdam 28650.

A szerkesztésért:
KÁROLY JÓZSEF
felel.
Cenzurat: Dr. ROMUL MAGER.

NYILTÉR.

Az ezen rovat alatt közölttekért nem vállalunk felelősséget.
Értesítés!
Értesítem t. jóakaróimat és ismerőseimet, hogy évtizedes alkalmazás után a **Glück József** cégtől kiléptem és **HAASZ és GROSZ** urakkal társultam. Szíves pártfogást kér **Hammerschmidt Károly,** szobafestő és mázoló 12440, Piata Postelui (Hal-tér) 12. sz.

Értesítés.
A Központi szálloda téli étterme fényesen berendezve **megnyilt.** Az elit közönség találkozó helye. Színház után minden időben friss vacsora, kitűnő italok, kiváló cigányzene. 12558

- TŐZSDETÁVIRATOK. -

Zürichi devizajelentések:				Aradi kurzusok:		
Oktober 4.	Nyitás	Zárlat	Tegnap	Oktober 4.	Mai	Tegnap
Berlin	0.26.50	0.27	0.29	Valeták:		
Amsterdam	—	207.50	207.50	Dollár	165	162
Newyork	588.—	588.—	588.—	Márka	10.—	10.50
London	2356.50	2357	2358	Szokol	5.15	5.—
Páris	40.80	40.82	40.80	Dinár	2.—	1.85
Milano	22.80	22.85	22.85	Fr. frank	18	18
Prága	17.25	17.50	16.60	M. korona	6.50	6.75
Budapest	0.21.50	0.21.50	0.21.50	Kifizetések:		
Zágráb	1.825	1.925	1.825	Budapest	14.75	15
Varsó	—	0.08	0.0625	Bécs	450	480
Bécs	0.0075	0.0075	0.0075	Berlin	—9	—10
bélyeg	0.00875	0.00875	0.00875	Prága	5.10	5.10

A budapesti devizaközpont árfolyamai:			Bucuresti kurzusok:		
Oktober 4.	Mai	Tegnap	Oktober 4.	Mai	Tegnap
Napoleon	9400	9400	Márka	10.00—10.50	11.50
Dinár	31.20—32.80	31.20—32.80	Fr. frank	12.70—12.80	12.80
Amsterdam	970—995	970—995	Sv. frank	80—81.—	31.50
Bukareszt	15—16.	15—16	Szokol	5—5.10	5.10
Kopenhága			Dinár	1.90—1.95	1.95
Krisztiania			Dollár	164—165	165.—
London	11125—11425	11125—11425	Osztr. kor.	27—28	27
Berlin	1.30—1.50	1.50—1.70	M. korona	7.25—7.28	7.25
Milano	105—110	105—110	Kifizetések:		
Páris	190—195	190—195	Páris	12.40	12.88
Prága	78—82	78—82	London	720	719.—
Stockholm	683—678	663—678	Newyork	165	165.—
Zürich	470—485	470—485	Milano	7.07	7.06
Bécs	3.20—3.30	3.20—3.30	Zürich	31.—	30.50
Szófia			Prága	5.18	5.11
Zágráb	7.80—8.20	7.80—8.20	Bécs	22	0.21
Newyork	2500—2575	2500—2575	Berlin	8.50	10.25
Varsó	20—31	30—31	Budapest	7.—	6.75

Közgazdaság.
A márka katasztrófája.
Zürichben a mai nyitáskor alig másfél ponttal jegyezték ma magasabban a márkát augusztus 25-iki 0.25-ös mélypontjánál. A zárlatnál már fél ponttal javult, ami talán a

további áresés megállását jelzi. Ilyen alacsony árfolyamon, mint a mai, csak egy napon állott a márka, augusztus 25-én, amikor leesett a legmélyebb pontjára és a 26-iki nyitáskor. Ettől kezdve ismét rohamosan javult, harmadnap már 0.46-os árfolyamot ért el. A márka mai alacsony

CSÁKY
ÓRAS-ÉKSZERESZ
ÉS VESNÖK
ARAD.
STR. HORIA (SZÉCHENYI-UTCA) 1. SZ.
ÓRAK ÉS ÉKSZEREK
LEGOLGOSABB BEVASÁRLÁSI FORRÁSA
ELSORANGU
ÓRAS ÉS VESNÖK
MUTEREM.
ARANYAT, EZÜSTÖT
LEGMAGASABB ÁRON
0000 VESZI 0000

SZOLLO-OLTVANYOKAT
Amerikai alanyvesszőket
elsőrendű minőségben, a faj azonos-
és tisztaságáért jótállva, ajánl
GASPARI Fr., Medgyes.
Árjegyzék kivanatra. 4640

150 cm. széles tiszta gyanju női szövet Lei 175 és 140 cm. széles kabát-plüs Lei 275. :: Cilinder bársonyok minden szímben **„RENAISSANCE”** divatruháza Strada Bratlanu 2. (Minorita-palota) Weitzer János-u 2.

Jó száraz hasáb, tűzifa, faszén és kőszén
vagy aprított

bármily mennyiségben
házból szállítva jutá-
nyos árért kapható:

a Körösvölgyi tűzifa és széntelepnél Str. Badea Carton (An-
gyal-utca) I. Fiókület: Str. Marasesti (Kossuth-utca) 65.

Apró hirdetések.

Tudnivaló az apróhirdetésekről:

As apróhirdetések újít szavak szá-
rít számított.

Minden szó hirdetés ára 1 leu.

Vastagabb betűvel 2 leu.

A vastagabb betűvel kívánt szavak-
kat aláhúzással kell jelezni.

Hirdetéseket általában 8 óráig ve-
szünk fel.

Az apróhirdetéseket előre kell fizetni.

A legkisebb hirdetés ára 10 szögig
10 leu.

A kiadóhivatal fenntartja magának a
jogot, hogy az olyan apróhirdetés sor-
vegét, amelyik tartalmánál fogva ere-
dett alakjában nem közölhető, megvál-
toztassa.

Levelezés.

FIATAL ÖZVEGY ASSZONY idősőbb
uriember barátságát keresi, ki anyagilag
támogatná. Kalandorok kíméljenek. Le-
veleket „Szerény” jellegre a kiadóhiva-
talba. 4739

URINÓ idősőbb uriemberrel kíván ismer-
etséget kötni. Leveleket „Állandó bará-
tság” jellegre a kiadóba kér. 4741

Házasság.

HAZASSÁG céljából szeretnék megis-
merkedni oly 25 év körüli nővel, akinek
legalább 100.000 Lei hozománya van.
Csakis teljes című levelek vétetnek figye-
lembe. „Vendéglős” című leveleket Wal-
linger hirdetője továbbítja. 12441

Alkalmazás.

NOUS CHERCHONS UNE GOUVER-
NANTE cultivée et moyen âge, chez
une fille adulte La science parfaite de la
langue Française est nécessaire. Ce, qui
enstruit le piano et la langue Anglaise,
sera intéresser en avantage. Les offres
avec les prétentions sous le devise
„Cultivée” sont envoyer dans l'admini-
stration d' „Aradi Közlöny” Arad. 5000

IDŐSEBB ember, aki kukorica daráló
malom kezeléséhez ért, felvételük a Sar-
kó-utcai daráló-malomban. 4738

FIATAL nős uradalmi kertész állást ke-
res január 1-re Purgly Lajosné-utca 49.
Boros Lajos. 4743

HAZVEZETŐNŐI állást keres szeré-
nyebb nő, ki a gazdálkodáshoz ért. Cím
a kiadóban. 4740

ÜGYES varróleány házakhoz jutányos
árért ajánlkozik Str. Oituz (Illés-utca) 17.
12440

SZAKKÉPZETT fűszer- és csomagoló ke-
reskedő segéd, ugy angol, mint detailista
állást keres. Cím a kiadóban. 4745

HAZFELÜGYBLŐI állás betöltésére vál-
lalkozik megbízható, fiatal nős egyén.
Cím Wallinger hirdetőjében. 12440

MODERN lámpaernyők készítését, vala-
mint ille munkát olcsón vállalok. Cím a
kiadóban. 13725

POSTECHNIKUS tanulóknak 2-4 körép-
iskolát végzett fiú, vagy leány felvételük.
Cím a kiadóban. 12556

Vétel és eladás.

SZÉP plus ebédli divány magas háttal
tökéletesen levő karikahajós Singer-varró-
gép eladó. Strada Alba-Iulia (Zsófia-
utca) 6. 4742

KERESEK megvételre könyvelői állványt.
Cím Kelet hírlapiroda. 12568

KONSOL tükör eladó Str. Consistorului
(Batthyány-utca) 31. I. em. 4746

HASZNÁLT nagy gyermekkosci és tü-
kör töröruha olcsón eladó, Str. Alexandri
(Salaos-utca) 6. I. em. 12558

HAT DARAB VALÓDI BORSZÉK, egy
ebédli asztal, piéss otoman, 3 valódi ág-
y-
elő szabad garnitúra eladó. Bul. Regele
Ferdinand (József főherceg-ut) 81., ház-
mestari lakás felett. 4730

OPOSUM bőr bunda és egy skunksz
bos eladó. Posch, Str. Eminescu (Deák
Ferenc-utca) 8. 12441

HUSZEZER KÖNYV, olcsó kiadású
Kerpelnél Ugyanott tekeres-csomagoló
14 Lelért kilonként. 12681

IRÓGÉPEK, kellekek, javítóműhely. Co-
pyingoffice Szegefűnél, Str. Luther-utca
1. Telefon 111. 4598

HASZNÁLT, jó állapotban levő boros
transport hordók nagyobb mennyiség-
ben eladók Baló Lászlónál Páncotán. 4654

ÖT DRB. teljesen új vas traver 8 m.
hosszu, 38 erős, eladó. Cím a kiadóhiva-
taltban. 4710

RONGY géptisztításhoz megvételre ke-
restetik. Cím a kiadóban. 5482

Ingatlan.

JÓKARBAN levő modern szép ház el-
adó Strada Granicerilor (Török Ignác-
utca) 18. 4737

ZIMANDCUZ községben 4 szobás uri-
ház elfoglalható lakással, 1 hold gyü-
mölcsös, gazdasági udvarral, eladó.
Bővebbet Németh, Str. Virginia Ho-
torán (Erzsébet-utca) 7b., Aradon. 4749

Uzletek.

SIRIAN (Világoson) 55 év óta fennálló
kezdő és rövidtáru üzlet árúval együtt
kiadó. Cím a kiadóhivatalban. 4722

Ellátás.

TANÁRNÓ jobb családnál teljes ellátást
keres. Cím Wallinger hirdetőjében. 12440

TELJES ELLÁTÁST keres fiatal mér-
nök esetleg koszt nélkül. Ajánlatot „Ele-
gáns” jellegre kiadóba kér. 4719

KÉT fiatalember, vagy diák teljes ellá-
tást nyerhet. Cím: Wallinger hirdetőjé-
ben. 12440

Különfélé.

EZERJOFU gyomorolaj, pártian ha-
tásu szer gyomor és bélbántalmak, ét-
vágytalanság, hányinger, felfúvottság,
emésztési zavaroknál. Dr. Földes gyógy-
szertár Aradon. 10831

ELVESZETT barna pénztárca, kérem a
becsületes megtalálót a pénz megtartá-
sával a tároát az iratokkal Str. Purgly
Lajosné-ut.) 77. sz. alá vissza juttatni. 4761

Jóforgalmu

polgári kávéház 70.000 Lelei átvehető. —
Azonkívül több vendéglő esetleg házzal
együtt eladó. Bővebbet Wallinger-iroda-
ban Str. Eminescu 10. (Deák Ferenc-utca).
12441

Öffentliche Teilbietung

Lokomobil, Selbstwanderer, Fabrikat
Kofherr und Schranz, 3 HP., Dreisehkas-
ten, Fabrikat Ung. Staatsbahn, ohne Ele-
vator, mit allen Riemen, Placheu, Saecken
u. s. w. werden in Lovrin, Gemeindehaus
am 18. Oktober 1922, vormittags 10 Uhr
in freiwilliger Licitation an den Neist-
bietenden verkauft. Reugeld 10000, Aus-
rufungspreis 76000 Lei. Naehere Aus-
künfte bei

Dr. Emerich Reitter
Advokat, Lowria.

4748

Aranyat, legmagasabb áron
Ezüstöt, vásárol a „Juvéla,
Briliánst, ókszorgvár részére

WALDMANN I.

ékszerész, ARAD, 4744
Piata Avram Ianou (Szabadság-tér) 14.

Mérlegképes könyvelő

kerestetik. Faszakmabéliek előny-
ben. Kimerítő ajánlatok

„Perfect” jellegre
KELET hírlapirodába

kérletnek. 12558

A hirneves lala-
sintji (berzoval) **mész** termelését is-
mét megkezdtek

Rendeléseket azonnali szállításra felvesz: 4736

BOROS & CZUCKER, ARAD,
Bul. Reg. Ferdinand 10. :: Telefon 9—52. :: Sürgőncim: Borosfa, Arad

Belga Destrée művek.
Ultramarinkék! Kék ruhák részére!

Képviselet Aradmegye részére: 4661

D. N. Anastasiu,
Arad, Bulev. Regele Ferdinand 1a.

Részvényfelvételi felhívás.

Az Aradi Kötő- és Kötőszövőgyár
R.-T. 1922. szeptember 30-án tartott
rendkívüli közgyűlésén 4.800.000 leinyi
alaptőkéjének 26.000 darab 200 lei név-
értékű új részvény kibocsátása által
10.000.000 leire való felemelését hatá-
rozta el.

A kibocsátás feltételei a következők:

1. Minden részvényesnek joga van

egy régi részvényre egy újat jegyezni.

2. Az új részvényekért darabonként

200 lei és 10 lei kibocsátási költség fize-
tendő.

3. Az elővételi jog 1922. október 5-től

október 15-ig terjedő időben gyakor-
landó.

4. Amennyiben ezen időn belül nem

gyakorlatná, a részvény az elővételi

jogát elveszti.

5. Az elővételi jog az ideiglenes rész-
vényeknek a Banca Romanească aradi

fiókintézeténél való egyidejű bemutatása

alkalmával gyakorlandó, ahol egyúttal

az új részvények kibocsátási összege és

költségei fejében L. 210.— egy összeg-
ben, készpénzben lefizetendő.

6. Az új részvények az 1922. üzletév

nyereségéből a három hónapra eső

aránylagos nyereséggel részesednek.

7. A nem optált részvények felett az

igazgatóság belátása szerint határoz.
Aradi Kötő- és Kötőszövőgyár R.-T.
4373

Épülettatarozást

szabadalmazott állvány-
szerkezettel olcsón vállal 4738

Steiner építészeti iroda
Str. Closca (Szent László-u.) 7.

Varró és tanuló-leányok

12441 jó fizetéssel felvétetnek

Stern Testvéreknél

Str. Meşianu (Forray-utca) 2.

Jobb házból való intelligens
leány

üzleti alkalmazásba felvétetik.

bélyeggyár és vésnői mű- „Perfect”

latózet. Str. Eminescu (Deák F.-u.) 8. 12440

Ha izletes ételt és kiváló italokat

jutányos árért akar, ugy keresse fel a

Str. Tribunal Debra (Bozák-utca) 2. sz
alatti 12441

„Café restaurant”-ot

ahol havi abonánsok felvétetnek, valamint

izletes házi koszt házon kívül is kapható.

Minden szombaton nagy hal-

estély. Esténként olcsórindú cigányzené

játszik. További szives pártfogást kér:

özv. Kohnné és Ludányi.

Cserépkályhák,

tűzálló téglá, chamotte és

TOTH I. keramikusknál Debrecen.

1000 frankot havonta

könnyen kérésre bármely foglal-
kozású hölgyek és urak könnyű mun-
kával

hollandi cégnél

Kérjen mintát és tájékoztatást 50 ko-
rona bankjeggy beküldése ellenében:

E. BOCK, WIEN, VI., Gumpendorfer-

strasse No. 109/14. 3908

Minden pénzt megér az Aradi Közlöny apróhirdetése.